

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่อง บทบาททางการเมืองของพันเอก สมคิด ศรีสังคม ช่วง พ.ศ. 2512-2549 ผู้วิจัยพบว่า พันเอก สมคิด ศรีสังคม เป็นผู้ที่ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่มีบทบาทและมีภาวะความเป็นผู้นำสูงในการดำรงตำแหน่งทางการเมือง ก่อให้เกิดผลประโยชน์อย่างมากมายต่อประเทศชาติและประชาชนอย่างแท้จริง

1. สรุป

1.1 แนวความคิดทางการเมืองของ พันเอก สมคิด ศรีสังคม ช่วง พ.ศ. 2512 – 2549

พันเอก สมคิด ศรีสังคม มีแนวคิดทางการเมืองแบบลักษณะท้องถิ่นนิยม สังคมนิยมประชาธิปไตย และพัฒนาไปสู่ลักษณะชาตินิยมที่อยู่ในระดับรักและภูมิใจในชาติของตนเอง โดยมีจุดมุ่งหมายที่ต้องการจะสร้างสรรคความเจริญแก่ท้องถิ่นและความก้าวหน้าของประเทศด้วยความเสียสละ โดยไม่คำนึงถึงความยากลำบากด้วยเป็นผู้มีจิตใจกล้าหาญ เด็ดเดี่ยวอดทน เป็นที่สุด ซึ่งน่าจะเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้เป็นที่ยอมรับของชาวจังหวัดอุดรธานี ทำให้ท่านได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน

1.2 บทบาททางการเมืองของ พันเอก สมคิด ศรีสังคม ช่วง พ.ศ. 2512 – 2549

1.2.1 ภาวะความเป็นผู้นำทางการเมืองไทย

ในส่วนนี้ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์บทบาทความเป็นผู้นำทางการเมืองไทย พันเอก สมคิด ศรีสังคม ในระหว่าง พ.ศ. 2512 – พ.ศ. 2549 ซึ่งผู้วิจัยพอที่จะสรุปได้ดังต่อไปนี้

1) ความเป็นผู้นำที่มีความรู้ความสามารถ

พันเอก สมคิด ศรีสังคม เป็นผู้ที่มีการศึกษาสูง มีวุฒิทางการศึกษา ทั้งในและต่างประเทศ ซึ่งเป็นสถาบันที่ได้รับการยอมรับของประเทศในขณะนั้น ประกอบกับอุปนิสัยที่สามารถทำเรื่องยากให้เป็นเรื่องง่าย และมีความมุ่งมั่นจนมีโอกาสเดินทางไปศึกษาต่อต่างประเทศด้วยการเป็นนักเรียนทุนของ ก.พ. ซึ่งแสดงให้เห็นบทบาทความเป็นผู้นำของพันเอก

สมคิด ศรีสังคม อีกข้อหนึ่ง นอกจากนี้แล้ว พันเอก สมคิด ศรีสังคม ไม่ว่าจะป็นหน้าที่การงานที่ต้องรับผิดชอบทั้งในตำแหน่งการเมืองหรือหน้าที่อื่น ๆ ล้วนเป็นเครื่องชี้และแสดงว่า พันเอก สมคิด ศรีสังคม เป็นผู้ผู้จริงเกี่ยวกับระบบและหลักการทางการเมืองการปกครองอย่างหาตัวเปรียบได้ยาก ยิ่งกว่านั้นยังเป็นผู้ที่ได้นำความรู้ความสามารถทางด้านการเมืองการปกครองที่ได้เรียนมาประยุกต์ใช้กับสภาพการณ์ที่เป็นจริงในบริบทของการเมืองได้อย่างเกิดผล ซึ่งพันเอก สมคิด ศรีสังคม ย้ำเสมอว่า “ผู้นำต้องเก่งและมีคุณธรรม เพราะถ้าผู้นำที่เก่ง ความรู้ดี แต่ขาดคุณธรรม ก็จะใช้ความเก่งของตนในการเอาเปรียบผู้อื่น และแสวงหาผลประโยชน์แก่ตนเองและพวกพ้อง ทำให้ผู้ใต้ปกครองเดือดร้อน”

2) ความเป็นผู้นำที่มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง กล้าตัดสินใจ

การตัดสินใจที่จะกระทำการใดแต่ละครั้งนั้น พันเอก สมคิด ศรีสังคม ไม่เคยมีการกลับคำแต่ประการใด ก่อให้เกิดความน่าเชื่อถือแก่บุคคลโดยทั่วไปเพราะมีความเชื่อมั่นในการตัดสินใจของตนเองสูงมาก ทำให้มีความเป็นตัวของตัวเองที่ยืนหยัดไว้ด้วยเหตุผล ซึ่งล้วนก่อให้เกิดประโยชน์ไม่ว่าจะเกิดต่อตนเองหรือผู้อื่นดังที่ผู้มีคุณลักษณะเช่นนี้ตั้งใจไว้

3) ความเป็นผู้นำที่สามารถผสมผสานผลประโยชน์

พันเอก สมคิด ศรีสังคม เป็นผู้นำคนหนึ่งที่มีความสามารถในการประสานประโยชน์ระหว่างกลุ่มหรือพรรคการเมืองในช่วงที่ทำหน้าที่

4) ความเป็นผู้นำที่มีความคิดริเริ่มและวิสัยทัศน์กว้างไกล

บุคลิกผู้นำอีกอย่างหนึ่งที่ พันเอก สมคิด ศรีสังคม มีอยู่อย่างเต็มเปี่ยม คือการมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล บุคลิกนี้ก่อตัวตั้งแต่มิได้ก้าวมาเล่นการเมือง ไม่ว่าจะทางด้านการดำเนินชีวิตส่วนตัวหรือในช่วงของการรับราชการ หรือแม้แต่การตัดสินใจลงเล่นการเมืองวิธีการใหม่ ๆ หลาย ๆ อย่างที่ได้ถูกคิดค้นขึ้นมาเพื่อสร้างคุณประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติ ประชาชน และเพื่อนผองรอบข้าง

5) ความเป็นผู้นำที่มีวาทะศิลป์

ตลอดระยะเวลาที่พันเอก สมคิด ศรีสังคม ดำรงตำแหน่ง ส.ส. และ ส.ว จังหวัดอุดรธานี อย่างเข้มแข็ง เช่น การมาประชุมวุฒิสภาอย่างต่อเนื่อง กล้าแสดงความคิดเห็นที่เป็นตัวของตัวเองโดยใช้วาทะศิลป์ได้ดีเยี่ยม โดยเฉพาะในกรณีของการร่วมแสดงความคิดเห็นในการร่างรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2540 พันเอก สมคิด ศรีสังคม ได้เสนอและคัดค้านในหลายมาตรา เพื่อให้รัฐธรรมนูญมีความสมบูรณ์มากที่สุด หรือแม้แต่การแสดงความคิดเห็น การให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่องที่เกี่ยวข้องกับบ้านเมืองก็ตาม

1.2.2 แนวคิดและบทบาททางการเมืองที่มีอิทธิพลต่อสังคมและการเมืองไทย

1) ด้านแนวคิดในการดำเนินบทบาททางการเมือง

แนวคิดในการดำเนินบทบาททางการเมืองของพันเอก สมคิด ศรีสังคม ตั้งอยู่บนความถูกต้อง และคุณธรรม ซึ่ง พันเอก สมคิด ศรีสังคม ได้นำแนวคิดทางการเมืองของ พรรคแรงงาน ในประเทศอังกฤษ มาประยุกต์ใช้ ซึ่งนโยบายหลักที่ท่านได้เคยนำเสนอไว้คือ เรื่อง รัฐสวัสดิการ ซึ่งปัจจุบันเองก็มีหลายพรรคการเมืองนำแนวคิดเกี่ยวกับเรื่อง รัฐสวัสดิการมาใช้ เช่น พรรคแนวร่วมภาคประชาชน

2) ด้านบทบาททางการเมือง

พันเอก สมคิด ศรีสังคม ได้ดำเนินบทบาททางการเมืองในสังคมไทยมาเป็นระยะเวลานานหลายสิบปี ท่านได้ปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างของนักการเมืองที่ดีมาโดยตลอดไม่ว่าท่านจะได้รับตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ ก็ตาม เช่น แนวทางการหาเสียงที่ไม่สัญญาว่าจะให้สิ่งของใดแต่กลับเป็นการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมือง ซึ่งคงมีนักการเมืองน้อยคนนักที่จะปฏิบัติอย่างนี้ได้

นอกจากนี้ พันเอก สมคิด ศรีสังคม ได้ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับบทบาททางการเมืองที่ควรค่าแก่การเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักการเมืองรุ่นหลังได้ปฏิบัติตามอีกเป็นจำนวนมาก เช่น การรับฟังความคิดเห็นของประชาชน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้นมีหน้าที่ที่จะรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและสะท้อนความทุกข์ยากของประชาชนให้ฝ่ายบริหาร และฝ่ายต่าง ๆ ได้รับรู้และดำเนินการแก้ไขให้ถูกต้อง เป็นการช่วยผ่อนคลายความตึงเครียดทางการเมือง หรือการเผยแพร่ความรู้ระบอบประชาธิปไตย โดยวิธีการโฆษณาและชักจูงให้ราษฎรสนใจการเมืองและการปกครองระบอบประชาธิปไตยในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับท้องถิ่นจนถึงระดับชาติ เพื่อให้ประชาชนมีความรู้ และความสำนึกทางการเมืองอันจะนำไปสู่การมีส่วนร่วมทางการเมือง หรือการสนใจปัญหาเฉพาะหน้า ถือเป็นหน้าที่ของนักการเมืองทุกคน ที่จะต้องคอยให้ความสนใจและติดตามข่าวสารเกี่ยวกับความเดือดร้อนของประชาชนทั่วไป และที่สำคัญที่สุด พันเอก สมคิด ศรีสังคมเป็นตัวอย่างที่ดีในด้านความประพฤติ หน้าที่ในการปฏิบัติตนให้เป็นตัวอย่างที่ดีในด้านความประพฤติและการปฏิบัติตนเพื่อให้เกิดความศรัทธาอันดีงามต่อประชาชน การประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นคนดี มีศีลธรรม ซื่อสัตย์ สุจริต เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว

3) ด้านความเป็นผู้นำ

พันเอก สมคิด ศรีสังคม “ผู้ยิ่งใหญ่ มั่นคง ในสิทธิอันชอบธรรมต้องมาจากปวงชน” ซึ่งเป็นคุณลักษณะของผู้นำทางการเมืองที่นักการเมืองรุ่นใหม่ควรนำมาเป็นแบบอย่าง เช่น ความเป็นผู้นำที่มีความรู้ความสามารถ ความเป็นผู้นำที่มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง กล้าตัดสินใจความเป็นผู้นำที่สามารถผสมผสานผลประโยชน์ ความเป็นผู้นำที่มีความคิดริเริ่มและวิสัยทัศน์กว้างไกล และความเป็นผู้นำที่มีวาทีศิลป์

2. อภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัย บทบาททางการเมืองของพันเอก สมคิด ศรีสังคมช่วง พ.ศ. 2512-2549 นั้นสอดคล้องกับทฤษฎีความเป็นผู้นำ (Leadership Theory) เพราะว่าคุณภาพของพันเอก สมคิด ศรีสังคม เติบโตไปด้วยความเป็นผู้นำภายในตัวเองและสามารถใช้ภาวะความเป็นผู้นำในการบริหารราชการแผ่นดินในฐานะ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา และในฐานะอื่น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.1 ด้านแนวคิดทางการเมือง

ในการวิเคราะห์แนวคิดทางการเมืองของพันเอก สมคิด ศรีสังคม พบว่า มีแนวคิดทางการเมืองแบบลักษณะท้องถิ่นนิยม สังคมนิยมประชาธิปไตย และพัฒนาไปสู่ลักษณะชาตินิยมที่อยู่ในระดับรักและภูมิใจในชาติของตนเองโดยมีจุดมุ่งหมายที่ต้องการจะสร้างสรรค์ความเจริญแก่ท้องถิ่นและความก้าวหน้าของประเทศด้วยความเสียสละ โดยไม่คำนึงถึงความยากลำบากด้วยเป็นผู้มีจิตใจกล้าหาญ เด็ดเดี่ยวอดทนเป็นที่สุด ซึ่งน่าจะเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้เป็นที่ยอมรับของชาวจังหวัดอุดรธานี ทำให้ท่านได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเฉลิมเกียรติ ภาวะเวช (2542) ได้ศึกษาเรื่องบทบาททางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นอีสานระหว่าง พ.ศ. 2481-2495 ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มผู้นำท้องถิ่นอีสานได้ดำเนินบทบาทและความเคลื่อนไหวทางการเมืองเพื่อผลักดันให้ระบอบการเมืองเป็นเสรีนิยม และระบอบเศรษฐกิจเป็นสังคมนิยม เพื่อให้ผลประโยชน์ของคนในท้องถิ่นได้รับการปกป้องมากขึ้น และงานวิจัยของ ชีร์วัชร ประนัดสุดจำ (2542) แนวคิดและบทบาททางการเมืองของนายจำลอง ดาวเรือง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดมหาสารคาม ในช่วง พ.ศ. 2480-2492 ผลการศึกษาพบว่า นายจำลอง ดาวเรือง มีแนวคิดท้องถิ่นนิยม เน้นการพัฒนาการศึกษา เศรษฐกิจและสังคม ไปสู่ภูมิภาคอีสาน โดยกระทัดรัด อภิปราย คัดค้านนโยบายของรัฐบาลที่เน้น

พัฒนาส่วนกลางเป็นหลักมากกว่าการกระจายความเจริญสู่ภาคอีสาน มีผลทำให้รัฐบาลยุบสภาผู้แทนราษฎรในช่วง พ.ศ. 2480 - 2481 ต่อมาได้รวมกลุ่มทางการเมืองกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรภาคอีสาน คือ นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ (อุบลราชธานี) นายเตียง ศิริขันธ์ (สกลนคร) และนายถวิล อุดล (ร้อยเอ็ด) ทำให้แนวคิดท้องถิ่นนิยมปรากฏชัดเจขึ้น และเชื่อมโยงไปสู่แนวคิดเสรีนิยมทำหน้าที่เป็นกลุ่มแกนนำฝ่ายค้านอีสานร่วมกับกลุ่มแนวร่วมฝ่ายค้านภูมิภาคอื่น มีลักษณะการทำงานคล้ายระบบพรรคการเมือง มีบทบาทสำคัญในการต่อต้านกลุ่มอำนาจนิยมฝ่ายทหารของรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ที่เข้ามามีอำนาจในการบริหารประเทศเผด็จการด้วยวิธีปรับเปลี่ยนท่าทีประนีประนอมในบางโอกาสและขณะเดียวกันหาทางโค่นล้มอำนาจเผด็จการของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ตามวิถีทางรัฐสภา จนประสบความสำเร็จ นอกจากนี้ยังได้ร่วมมือกันจัดตั้งขบวนการเสรีไทยต่อต้านญี่ปุ่น กลายเป็นกลุ่มทางการเมืองที่มีบทบาทสูงสุด ส่งผลให้นายจำลอง ดาวเรือง ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีพร้อมกับแกนนำภาคอีสาน ในช่วง พ.ศ. 2481-2488 และได้ร่วมมือกันจัดตั้งพรรคการเมือง คือ พรรคสหชีพแล้ว ได้จัดตั้งรัฐบาลร่วมกับพรรคแนวรัฐธรรมนูญซึ่งมีผลให้นายจำลอง ดาวเรืองได้เข้าไปมีบทบาทสำคัญในฐานะฝ่ายบริหารประเทศ โดยดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีและรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์แล้วร่วมจัดตั้งสมาคมสันนิบาตเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ต่อสู้ฝรั่งเศส เพื่อให้ความช่วยเหลือขบวนการกู้ชาติลาว เขมร เวียดนาม ในช่วง พ.ศ. 2489-2490 นอกจากนั้นได้ร่วมมือกับพรรคสหชีพและพรรคแนวรัฐธรรมนูญขัดขวางการมาใช้อำนาจของกลุ่มทหาร แต่ถูกยึดอำนาจและถูกจับกุมจนกระทั่งถูกสังหารใน พ.ศ. 2492

จึงกล่าวได้ว่าพันเอก สมคิด ศรีสังคม แนวคิดในการดำเนินบทบาททางการเมืองมิใช่เพื่อตอบสนองความต้องการส่วนตัว แต่เพียงเพื่อได้มีโอกาสได้ช่วยเหลือพี่น้องประชาชนอย่างแท้จริง

2.2 ด้านบทบาททางการเมือง

ในกรณีที่ได้มีการวิเคราะห์บทบาทของพันเอก สมคิด ศรีสังคม จากการศึกษาวินิจฉัย พบว่า สอดคล้องกับหลักการของรัฐธรรมนูญพุทธศักราช 2540 ซึ่งกล่าวว่า บทบาทในสภาผู้แทนราษฎร คือ อำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย ตามที่ได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ฉบับที่ 16 พุทธศักราช 2540 มี 3 ประการ คือ 1) การออกกฎหมาย 2) การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน และ 3) การให้ความเห็นชอบ

1) อำนาจหน้าที่ในการออกกฎหมาย การปกครองระบบประชาธิปไตยระบบรัฐสภา ฝ่ายนิติบัญญัติหรือรัฐสภาเป็นสถาบันเดียวที่มีหน้าที่ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ

และให้ความเห็นชอบในการประกาศใช้บังคับเป็นกฎหมายแม้ว่ารัฐธรรมนูญจะให้สิทธิในการเสนอร่างพระราชบัญญัติแก่ทั้งฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหารก็ตาม โดยที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นฝ่ายนิติบัญญัติ การแสดงบทบาทในการเสนอร่างพระราชบัญญัติ จึงเป็นวิธีการควบคุมรัฐบาลที่สำคัญต่อการบริหารประเทศเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่รัฐบาลได้แถลงไว้ การเสนอร่างพระราชบัญญัติย่อมมีผลในการกำหนดนโยบายหรือเปลี่ยนแปลงนโยบายโดยตรง ซึ่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแต่ละคนหรือพรรคการเมืองแต่ละพรรคสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมโดยตรงต่อการพัฒนาประเทศ และการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ การเมืองภายใต้ระบบรัฐสภา กระบวนการตราพระราชบัญญัตินั้นเริ่มตั้งแต่ผู้เสนอร่างพระราชบัญญัติไปจนถึงการประกาศใช้เป็นกฎหมาย ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนต่างๆ คือ 1) การเสนอร่างพระราชบัญญัติ 2) การพิจารณาโดยสภาผู้แทนราษฎร 3) การพิจารณาโดยวุฒิสภาโดยพระราชบัญญัติ หมายถึงกฎหมายที่พระมหากษัตริย์ทรงเป็นผู้ลงพระปรมาภิไธย ประกาศใช้โดยคำแนะนำหรือยินยอมของรัฐสภา อย่างไรก็ตาม สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรก็ต้องพึงระวังในการออกกฎหมายแต่ละฉบับที่จะมีผลขัดต่อเจตนารมณ์ความต้องการของประชาชนนอกจากนี้ รัฐธรรมนูญฉบับนี้ยังเอื้อให้ประชาชนมีสิทธิที่จะตรวจสอบการทำงานของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผ่านองค์กรอื่น ๆ เช่น ศาลปกครอง คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ หรือสมาชิกวุฒิสภา ดังนั้น บทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการออกกฎหมายจำเป็นที่ประชาชนจะต้องมีความรู้ความเข้าใจ และให้ความสำคัญต่อการพิจารณาการเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ทั้งนี้ เนื่องจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะมีบทบาทในการออกกฎหมายและการบริหารราชการที่เป็นไปเพื่อการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน และให้ประชาชนตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลได้ ดังที่พันเอก สมคิด ศรีสังคม ได้ดำเนินบทบาททางการเมืองในสภาผู้แทนราษฎรไว้หลายประการ อาทิ การเสนอกฎหมายยกเลิกคำสั่งของคณะปฏิวัติที่ให้อำนาจอดีตผู้แทนราษฎร 3 คน คือ นายอุทัย พิมพ์ใจชน นายอนันต์ ภัคดีประไพ และนายบุญเกิด หิรัญคำ บุคคลทั้ง 3 จึงได้รับปล่อยตัวจากเรือนจำบางขวาง และกฎหมายที่สำคัญอีกหนึ่งฉบับที่ พันเอก สมคิด ศรีสังคม มีบทบาทในช่วงนั้น คือ พระราชบัญญัติให้นายกรัฐมนตรีใช้อำนาจตามมาตรา 17 ของรัฐธรรมนูญปกครอง ฯ ยึดทรัพย์สินจอมพลถนอมกับพวก ซึ่งพันเอก สมคิด ศรีสังคมเล่าว่า มีคนเสนอหลายแบบ นายสุรินทร์ มาศดิตถ์เสนอให้ออกกฎหมายยึดทรัพย์สินทันที แต่ฝ่ายพันเอก สมคิด ศรีสังคมแย้งว่า ถ้าออกกฎหมายแบบนี้จะขัดรัฐธรรมนูญ ต่อไปฝ่ายผู้ถูกยึดทรัพย์สินจะฟ้องร้องขอคืนทรัพย์สินได้ จึงเสนอให้ออกกฎหมายให้นายกรัฐมนตรีใช้อำนาจ ซึ่งแม้จะฟังดูประหลาด แต่ก็ยังมีผลมาจนทุกวันนี้ นอกจากนี้ พันเอก สมคิด ศรีสังคม ยังได้มีส่วนร่วมในการร่างรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2540

ในอีกหลายมาตรา ซึ่งถือว่า พันเอก สมคิด ศรีสังคม ยังคงปฏิบัติหน้าที่ และใช้อำนาจหน้าที่ในการออกกฎหมาย โดยใช้พื้นฐานแนวคิดสังคมนิยมประชาธิปไตยได้เป็นอย่างดี

2) การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน ประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตยในระบบรัฐสภา ซึ่งอำนาจอธิปไตยมาจากปวงชนชาวไทยพระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็นประมุขทรงใช้อำนาจนิติบัญญัติทางรัฐสภา อำนาจบริหารทางคณะรัฐมนตรี และอำนาจตุลาการทางศาล โดยให้นำเอาหลักการแบ่งแยกอำนาจ และหลักการถ่วงดุลอำนาจมาบังคับใช้อย่างผสมผสานกลมกลืนกัน ทำให้รัฐสภาผู้ใช้อำนาจนิติบัญญัติและคณะรัฐมนตรีผู้ใช้อำนาจบริหารมีความสัมพันธ์กัน และในขณะเดียวกันก็ก่อให้เกิดการถ่วงดุลอำนาจซึ่งกันและกัน ทำให้อำนาจอธิปไตยไม่ตกอยู่กับผู้ใช้อำนาจฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งโดยเฉพาะ การถ่วงดุลนั้นเป็นการให้ผู้ใช้อำนาจแต่ละฝ่ายดำเนินการควบคุมและแทรกแซงซึ่งกันและกัน โดยให้รัฐสภาเป็นผู้ใช้อำนาจในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาล ในการนี้รัฐสภามีอำนาจตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรีที่รับผิดชอบเกี่ยวกับงานในหน้าที่ได้มีอำนาจลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะ เมื่อเห็นว่ารัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรี กระทำในสิ่งที่ไม่ถูกไม่ควร และตั้งคณะกรรมการดำเนินการดำเนินกิจการของสภาได้เช่นกัน โดยให้คณะรัฐมนตรีมีอำนาจเสนอร่างพระราชบัญญัติต่อสภาเพื่อพิจารณา มีสิทธิที่จะเข้าประชุมสภาและชี้แจงเรื่องต่าง ๆ ที่สภาพิจารณารัฐสภาเป็นผู้มีอำนาจในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินดังที่พันเอก สมคิด ศรีสังคม ได้ดำเนินบทบาททางการเมืองในสภาผู้แทนราษฎรไว้หลายประการ อาทิ การตั้งกระทู้ถาม ซึ่งเป็นมาตรการอย่างหนึ่งที่สมาชิกรัฐสภาใช้ในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน อันจะทำให้สมาชิกรัฐสภาเองมีความสนใจในปัญหาที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนขึ้นกับประชาชนจนต้องตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องเพื่อกระตุ้นให้รัฐบาลและรัฐมนตรีสนใจในการบริหารราชการแผ่นดิน หรือการเสนอญัตติเพื่อขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจคณะรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะ ก็เป็นเครื่องมือในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินของฝ่ายนิติบัญญัติ โดยการเสนอญัตติเปิดอภิปรายเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะ เป็นวิธีการของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน ของคณะรัฐมนตรีหรือรัฐบาล โดยการที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภาผู้แทนราษฎรเข้าชื่อกันเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปไม่ไว้วางใจคณะรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะ การศึกษาสอบสวนเรื่องต่าง ๆ หรือเรื่องที่สภามอบหมายให้ดำเนินการ คณะกรรมการที่ตั้งขึ้นมานี้สามารถติดตามผลการบริหารราชการแผ่นดิน ของฝ่ายบริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นเครื่องมือของสภาที่จะได้รับทราบปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนจากการพิจารณา

เรื่องราวที่ร้องเรียนมาโดยผ่านทางคณะกรรมการการชุดต่าง ๆ และการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่าย หน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรลำดับต่อไป เป็นหน้าที่ในการควบคุมฝ่ายบริหารในด้านการใช้จ่ายเงินของแผ่นดิน ว่าได้ใช้จ่ายเงินไปในทางใดบ้าง เงินทุกบาทจะต้องผ่านหรือได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณ เมื่อสมัยที่ท่านดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาจังหวัดอุดรธาตินั้น ท่านได้ตั้งกระทู้ถามสดรัฐมนตรี หรือเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อให้คณะรัฐมนตรีแถลงข้อเท็จจริงหรือชี้แจงปัญหา โดยไม่มีการลงมติ ฯลฯ และมาประชุมวุฒิสภาอย่างต่อเนื่อง กล้าแสดงความคิดเห็น แม้บางครั้งจะต้องเดินทางออกต่างจังหวัด และผลงานที่โดดเด่นอีกประการหนึ่งคือ ท่านเป็น 1 ใน 4 ของวุฒิสมาชิกที่ยื่นหนังสือไปยังราชเลขาธิการเพื่อหาข้อยุติปมปัญหาผู้ว่าการสำนักตรวจเงินแผ่นดิน ด้วยจุดยืนที่ชัดเจนโดยไม่คำนึงถึงกระแสสังคมแต่เพียงใด ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า พันเอก สมคิด ศรีสังคม ได้ดำเนินบทบาททางการเมืองของตนเองตามแนวทางระบอบประชาธิปไตยได้อย่างดีเยี่ยม

นอกจากบทบาททางการเมืองในสภาแล้ว พันเอก สมคิด ศรีสังคม ยังปฏิบัติหน้าที่นอกสภาได้ดีไม่แตกต่างจาก นักการเมืองรุ่นเดียวกันหรือแม้กระทั่งนักการเมืองรุ่นใหม่ ๆ อาทิ การให้การศึกษาและความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชน พันเอก สมคิด ศรีสังคม ทำหน้าที่ให้ความรู้แก่ประชาชนในสังคม ซึ่งเป็นแนวคิดหลักที่ท่านปฏิบัติสืบต่อมาตั้งแต่ครั้งที่เริ่มลงเล่นการเมือง เช่น การหาเสียงในแต่ละครั้ง ท่านก็เน้นการเผยแพร่แนวทางนโยบายและอุดมการณ์ รวมทั้งการเคลื่อนไหวที่เป็นรูปธรรมในการแก้ไขปัญหาของเกษตรกร ครู และชาวบ้านโดยประสานกับสหพันธ์ชาวไร่ชาวนาภาคเหนือ กลุ่มองค์กรครู และผู้รักประชาธิปไตยและรักความเป็นธรรม มีการจัดทำเอกสาร มีการจัดทำเอกสารปัญหาและทางออกแจกจ่ายไปในพื้นที่ การจัดปราชัยตามที่ชุมชน และการลงไปจับเข่านั่งคุยกับชาวบ้านโดยตรง และ ดร.บุญสนอง ในฐานะเป็นนักวิชาการก็ได้ไปบรรยายและให้สัมภาษณ์ลงหนังสือพิมพ์ทั้งส่วนกลางและท้องถิ่น นับได้ว่าเป็นผลงานที่น่าภาคภูมิใจ และค้ำกับการลงแรงที่ได้ร่วมกันทำ เพราะชาวบ้านได้ความรู้ความเข้าใจทางด้านการเมืองและปัญหาของพวกเขามากขึ้น แม้ว่าจะไม่ได้เป็น ส.ส. ก็ตาม ซึ่งถือได้ว่าพยายามชักจูงให้ประชาชนสนใจการเมืองเพื่อรักษาและพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองให้ดีขึ้น การให้การศึกษาทางระบบการเมืองการปกครองแก่ประชาชนนั้น สามารถทำได้โดยการพูดคุยเล่าให้ประชาชนฟังถึงหลักเกณฑ์ของการดำเนินการทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยเมื่อมีโอกาสอำนวย หรือแม้กระทั่งงานเขียนต่าง ๆ เช่น “ประชาธิปไตยเมืองไทย ต้นไม้บอนไซ” นอกจากนี้ พันเอก สมคิด ศรีสังคม ยังปฏิบัติหน้าที่การเป็นตัวแทนของประชาชนที่ดี ด้วยการสร้างความชอบธรรมให้กับบทบาทในด้านวัฒนธรรมและผลประโยชน์ ทำให้ประชาชนทุก ๆ คน รู้สึกถึง

ความเป็นผู้แทนของ พันเอก สมคิด ศรีสังคม อย่างแท้จริง ซึ่งนอกจากนี้ท่านยังรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและสะท้อนความทุกข์ยากของประชาชนให้ฝ่ายบริหาร และฝ่ายต่าง ๆ ได้รับรู้และดำเนินการแก้ไขให้ถูกต้อง เป็นการช่วยผ่อนคลายความตึงเครียดทางการเมือง ที่สำคัญที่สุด คือ ท่านเผยแพร่ความรู้ระบอบประชาธิปไตย โดยวิธีการโฆษณาและชักจูงให้ราษฎรสนใจการเมือง และการปกครองระบอบประชาธิปไตยในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับท้องถิ่นจนถึงระดับชาติ เพื่อให้ประชาชนมีความรู้ และความสำนึกทางการเมืองอันจะนำไปสู่การมีส่วนร่วมทางการเมือง เช่น งานเขียนหนังสือ บทความต่าง ๆ หรือแม้แต่แนวความคิดเกี่ยวกับการสร้างคนสายพันธุ์ใหม่ เป็นเยาวชนรุ่นใหม่ที่มั่งคั่งคุณธรรม จริยธรรม โดยจะก่อตั้งเป็นโรงเรียน และเริ่มสอนกันตั้งแต่นั้นอนุปาล จนถึงระดับมหาวิทยาลัย โดยคาดว่าจะดำเนินการนำร่องที่จังหวัดอุดรธานีก่อน เพื่อส่งเสริมให้เด็กไทยยุคใหม่ หรือวัยผู้ใหญ่ในอนาคตนั้นมั่งคั่งคุณธรรม นำความรู้ โดยเฉพาะความรู้เกี่ยวกับระบอบประชาธิปไตย นอกจากนี้ท่านยังให้ความสนใจติดตามข่าวสารเกี่ยวกับความเดือดร้อนของประชาชนทั่วไป เช่น ความเดือดร้อนของชุมชนคลองด่าน ท่านก็คอยติดตามข่าวสาร และให้ความช่วยเหลือในที่สุด และในสิ่งที่ท่านปฏิบัติมาตั้งแต่ต้นจนกระทั่งปัจจุบันคือ การเป็นตัวอย่งที่ดีในด้านความประพฤติ หน้าที่ในการปฏิบัติตนให้เป็นตัวอย่งที่ดีในด้านความประพฤติ และการปฏิบัติตนเพื่อให้เกิดความศรัทธาอันดีงามต่อประชาชน การประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นคนดี มีศีลธรรม ซื่อสัตย์ สุจริต เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว ซึ่งพิสูจน์ได้จากการได้รับการยกย่องจากสื่อมวลชนให้เป็น “คนดีศรีสภา” เพราะปฏิบัติหน้าที่วุฒิสภาด้วยความเข้มแข็งอย่างต่อเนื่อง กล้าแสดงความคิดเห็นเป็นตัวของตัวเองด้วยจุดยืนที่ชัดเจน

2.2.1 ด้านความเป็นผู้นำ

ในด้านการมีความเป็นผู้นำภายในตัวของ พันเอก สมคิด ศรีสังคม ผู้วิจัยพบว่า ความเป็นผู้นำที่ประกอบขึ้นเป็นบุคลิกของ พันเอก สมคิด ศรีสังคม นั้นเป็นการผสมผสานระหว่างการถ่ายทอดการหล่อหลอมของสภาพสังคมและสภาพแวดล้อมทั้งในสังคมวงแคบ คือ ครอบครัว โดยเริ่มสนใจการเมืองตั้งแต่ที่ได้พบเห็นประชาชนในชนบท หรือแม้แต่การที่ได้เข้าเรียนที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จนกระทั่งปัจจุบัน สังคมวงกว้างคือ บรรดาเครือญาติ ตลอดจนระบบการศึกษาและสถานการณ์ในแต่ละบริบทของประวัติศาสตร์พื้นที่ที่บุคคลนั้น ๆ อาศัยอยู่ ซึ่งส่งเสริมให้ลักษณะความเป็นผู้นำที่บุคคลนั้นมีอยู่ได้ถูกแสดงออกมาอย่างชัดเจนยิ่งขึ้น

ในกรณีที่ได้มีการวิเคราะห์ความเป็นผู้นำของ พันเอก สมคิด ศรีสังคม จากการศึกษาวิจัย พบว่า มีความสอดคล้องกับหลักการของ Jack C. Plano, Milton Greenbury, Ray Oltonard และ Robert E. riggs ซึ่งได้เน้นว่า ผู้นำเป็นบุคคลที่ใช้อิทธิพลอย่างมากในการควบคุม

และกระทำการเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม เป็นผู้ได้รับอำนาจจากความมั่นคง สถานะทางครอบครัว ชั้นวรรณะ ระบบหรือความมีสติ ปัญญาอันเลิศเลิศ ดังนั้น ผู้นำจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญของโครงสร้างอำนาจ ของ ชาติ ท้องถิ่น และชุมชน ซึ่งหากพิจารณาการดำเนินการบริหารราชการแผ่นดินในฐานะผู้นำทางการเมือง พันเอก สมคิด ศรีสังคม ได้ใช้อิทธิพลที่มีในตัวเองอย่างมาก ในการควบคุม และกระทำการเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจทางการเมืองอย่าง เช่น ร่วมกับคณะยื่นหนังสือกล่าวโทษคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.) ต่อผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ขอให้ทำผิดประมวลกฎหมายอาญามาตรา 157 ละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ และมาตรา 112 หมิ่นพระบรมเดชานุภาพต่อพระมหากษัตริย์ เนื่องจากปัญหาผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.) ยึดเยื้อมา 2 ปี แม้ประธานวุฒิสภาจะทำหนังสือแสดงความเห็นว่า ควรให้คุณหญิงจารุวรรณ เมณฑกา กลับมาดำรงตำแหน่ง แต่ คตง.ก็ยังไม่เพิกเฉยและทำผิดซ้ำซาก ไม่คำนึงถึงรัฐธรรมนูญและกฎหมายอาญา ซึ่งเมื่อตำรวจสอบสวนแล้วสาวถึงใคร ทางตนและคณะก็จะดำเนินการต่อ ทั้งนี้หนังสือกล่าวโทษได้ระบุผู้ถูกกล่าวโทษแบ่งเป็น 2 กลุ่มประกอบด้วย กลุ่มแรก คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ชุดที่ นายปัญญา ดันติวรงค์ เป็นประธานพร้อมพวกรวม 7 คน ส่วนชุดที่ 2 เป็นคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ชุดที่นายนรชัย ศรีพิมล เป็นประธาน พร้อมพวกรวม 10 คน ซึ่ง คตง.ทั้งสองชุด อ้างคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญและลงมติให้สรรหาผู้ว่าการ สตง.คนใหม่ ทั้งที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัย ระบุเพียงว่า การสรรหามิชอบด้วยกฎหมายเท่านั้น และคำวินิจฉัยก็ไม่มีฐานกฎหมายเพิกถอนพระบรมราชโองการแต่งตั้งคุณหญิงจารุวรรณได้ จึงเป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบและกระทำผิดต่อพระมหากษัตริย์ โดยมี ส.ว.เข้าร่วมลงชื่อ 23 คน ซึ่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้มอบหมายให้ พ.ต.อ.วิวัฒน์ชัย ฤกษ์หนังสือ รองเลขาธิการ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ เป็นผู้รับเรื่องและดำเนินการต่อไป ซึ่งเป็นการตัดสินใจที่ก่อให้เกิดผลดีทางสังคม อย่างไรก็ตามการใช้อำนาจนี้ไม่ได้เป็นการบีบบังคับด้วยอารมณ์ ความอยาก หรือความรู้สึกเท่านั้นแต่เป็นการใช้บารมีที่ตัวเองมีและความเป็นเหตุผลที่ทุกคนต้องยอมจำนนด้วยหลักการ นอกจากนี้บทบาททางการเมืองของพันเอก สมคิด ศรีสังคม ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ คองเกอร์ และคานันโก (Conger and Kanungo, 1987:637-647) ซึ่งกล่าวไว้ว่า ผู้นำที่ดีนั้นต้องมีวิสัยทัศน์กว้างไกล แต่ผู้นำที่เห็นความสำคัญในการมีวิสัยทัศน์ไม่ใช่แต่เพียงจะทำการต่าง ๆ ให้แค่สำเร็จตามหน้าที่เท่านั้น การมีวิสัยทัศน์ย่อมต้องมีความกล้าในการปรับเปลี่ยน ซึ่งก็จะขึ้นอยู่กับผู้ตามจะรับได้หรือตามได้ทันแค่ไหนด้วย ผู้นำที่ขาดอำนาจบารมี ทั่วไปมักจะทำได้แค่ให้ได้อยู่ในตำแหน่งเท่านั้น จะคิดปรับเปลี่ยนก็เพียงเล็กน้อยเพื่อไม่ให้ถูกตำหนิได้ ไม่มีนโยบายหรือกลยุทธ์ที่ชัดเจนพอ เป็นแผนงานอย่างเป็นรูปธรรมให้ทุกคนได้รู้หรือ

ปฏิบัติตามได้ อย่างไรก็ตาม ถ้าผู้นำมีวิสัยทัศน์ที่ไกลเกินไป ก็จะทำให้ผู้นำเพี้ยนไป สำหรับพันเอก สมคิด ศรีสังคม นั้น ครั้งที่ท่านไม่ได้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองท่านเองก็ให้ความสำคัญกับเหตุการณ์บ้านเมือง ติดตามข่าวสารพร้อมทั้งตรวจสอบข้อเท็จจริงของเหตุการณ์ต่าง ๆ อยู่เสมอ เมื่อครั้งดำรงตำแหน่งทางการเมือง ไม่ว่าจะเป็นสมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ท่านก็ได้แสดงบทบาทนั้น ๆ ได้อย่างเหมาะสมกับการดำรงตำแหน่งดังกล่าว ด้วยความเสียสละ กล้าเสี่ยง และให้ความสำคัญกับผลประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าส่วนตน

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Fred E. Fiedler ที่ได้สรุปลักษณะของผู้นำไว้ว่าต้องขึ้นอยู่กับสถานการณ์ สภาพแวดล้อม ทัศนคติและแนวความคิดของบุคคล รวมทั้งความคาดหวังและการสนองตอบของผู้ตาม ตลอดจนขึ้นอยู่กับเวลาและประสบการณ์ในการปฏิบัติงานของผู้นำ นอกจากนี้ยังต้องพิจารณาตำแหน่งที่อยู่ในอำนาจของผู้นำ โครงสร้างของงาน กลุ่มคนในองค์การที่มีภาษาและวัฒนธรรมอย่างเดียวกัน และความสัมพันธ์ของผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาด้วย ซึ่งแนวคิดเหล่านี้สามารถแยกเป็นประเด็นต่าง ๆ คือ ความเป็นผู้นำเป็นคุณสมบัติที่อยู่ภายในของผู้นำแต่ละคน หรือสิ่งที่ติดตัวมาแต่กำเนิด นั่นก็หมายถึง สิ่งที่ทำให้บุคคลกลายเป็นผู้นำนั้น เป็นคุณสมบัติที่อยู่ภายในตัวของแต่ละคน ซึ่งพันเอก สมคิด ศรีสังคม ก็เพียงพร้อมด้วยคุณลักษณะเหล่านี้ ดังที่ได้บรรยายไว้ในบทที่ 4 ไม่ว่าจะเป็นสถานภาพทางการศึกษา หรือฐานะหน้าที่ก่อนที่จะเข้ามาดำรงตำแหน่งทางการเมือง และตลอดระยะเวลากว่า 30 ปี ท่านก็ได้คลุกคลีกับการเมืองอยู่ตลอดเวลาไม่ว่าทั้งทางตรงและทางอ้อม

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Monte Plamer and William Thompson ที่ว่าด้วยลักษณะความเป็นผู้นำนั้นขึ้นอยู่กับกลุ่มด้วย โดยจะเห็นได้ว่าลักษณะความเป็นผู้นำขึ้นอยู่กับโครงสร้างของกลุ่มมากกว่าแต่ละบุคคล ความเป็นผู้นำในกลุ่มถูกกำหนดโดยผลรวมของทัศนคติ ความต้องการของกลุ่ม กลุ่มและผู้นำเป็นสิ่งที่แยกจากกันไม่ได้ ถ้าไม่มีกลุ่มก็ไม่มีผู้นำ แต่ถ้ากลุ่มขาดผู้นำกลุ่มนั้นก็ยากที่จะเจริญก้าวหน้าได้ การที่ผู้นำเป็นกระบวนการที่จะต้องทำหน้าที่ทั้งในการนำและการบริหารนั้นคือโครงสร้างของกลุ่ม เช่นเดียวกับ Plamer and William Thomson ได้กล่าวว่า การที่ผู้นำจะประสบความสำเร็จในการครองอำนาจการเป็นผู้นำของตนเองได้นานแค่ไหนนั้น มีความเกี่ยวข้องกับพันกับการดำรงความสัมพันธ์กับประชาชนอยู่มาก ในการที่จะทำให้ประชาชนยอมรับและยินยอมพร้อมใจเลือกเขาให้อยู่ในตำแหน่งซึ่งจะนำไปสู่การมีสิทธิ์พิเศษเหนือคนส่วนใหญ่ ฉะนั้นความสำเร็จหรือความล้มเหลวของผู้นำจึงเกี่ยวข้องกับลักษณะต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ คือ ระยะเวลาการดำรงตำแหน่งจะยืนยงเพียงใด ซึ่งก็ขึ้นอยู่กับความสามารถในการรักษาสัญญาและความสามารถในการรักษาความสัมพันธ์ขั้นพื้นฐานระหว่าง

คนกับสื่อมวลชน รวมทั้งความสามารถในการระดมมวลชน เพื่อแสดงออกให้ทราบถึงแรงสนับสนุนจากมวลชน ตลอดจนความสามารถของมวลชนในสังคมนั้น ที่จะควบคุมการทำงานของผู้นำ ซึ่งสำหรับพรรคสังคมนิยมประชาธิปไตย แตกต่างจากพรรคการเมืองอื่น ๆ ที่แย่งและชิงกันเป็นหัวหน้าพรรคและแกนนำของพรรค ซึ่งคงเป็นเพราะทุกคนไม่ได้คิดถึงเรื่องการเป็นใหญ่ สิ่งที่มาก่อน คือ "งานและการเคลื่อนไหว" ภาพที่เกิดขึ้นคือการยอมรับบทบาทและฐานะของกันและกัน และสิ่งที่ต่างไปจากพรรคอื่น ๆ อีกประการหนึ่งคือตำแหน่งผู้นำประธานพรรค ฉะนั้น พรรคสังคมนิยมแห่งประเทศไทยจึงมีพันเอก สมคิด ศรีสังคม เป็นประธานพรรค ซึ่งได้ดำรงตำแหน่งประธานพรรค 2 สมัย นอกจากนี้ ท่านยังได้รับความไว้วางใจจากประชาชนจังหวัดอุดรธานี ให้ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุดรธานีถึง 4 สมัย และสมาชิกวุฒิสภาจังหวัดอุดรธานี ดำรงตำแหน่ง 4 ปี จึงแสดงให้เห็นว่าท่านได้รับแรงสนับสนุนจากประชาชนอย่างแท้จริง นอกจากแรงสนับสนุนจากประชาชนแล้ว ท่านยังได้รับแรงสนับสนุนจากสื่อมวลชนอีกด้วย ซึ่งท่านได้รับยกย่องจากสื่อมวลชนให้เป็น "คนดีศรีสภา" เพราะปฏิบัติหน้าที่วุฒิสภาด้วยความเข้มแข็งอย่างต่อเนื่อง กล่าวแสดงความคิดเห็นเป็นตัวของตัวเองด้วยจุดยืนที่ชัดเจน

นอกจากนี้ก็ยังสอดคล้องกับลักษณะความเป็นผู้นำที่ขึ้นอยู่กับสถานการณ์อีกด้วย เพราะสถานการณ์มีบทบาทต่อความเป็นผู้นำมาก สถานการณ์ที่กลุ่มกำลังเผชิญหน้าก่อให้เกิดผู้นำได้ ความเป็นผู้นำจึงขึ้นอยู่กับสถานการณ์วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีของกลุ่มหรือองค์กรนั้น ๆ เช่นเดียวกับแนวคิดของ Niccolo Machiavelle ให้ทัศนะว่า การที่ผู้นำจะก้าวขึ้นมาใช้อำนาจ และสามารถรักษาอำนาจทางการเมืองของตนไว้ได้นานนั้น ผู้นำจำเป็นจะต้องมีความสามารถในการที่จะบังคับ พลิกแพลงสถานการณ์ต่าง ๆ ให้เกิดประโยชน์กับตนเองได้ คุณสมบัติพื้นฐานที่สำคัญของผู้นำ คือ ความสามารถเฉพาะตัว พลังอำนาจและอำนาจหน้าที่ ซึ่งคุณสมบัตินี้ต้องประกอบด้วยความสามารถรอบคอบ นอกจากนี้ยังสามารถคาดการณ์เหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต โดยศึกษาเปรียบเทียบจากเหตุการณ์ในอดีต รู้จักวิเคราะห์สถานการณ์ มุ่งพิจารณาสิ่งที่เกิดขึ้นจริง แทนการคิดถึงสิ่งที่ควรจะเกิดขึ้นตลอดจนสามารถที่จะตัดสินใจให้บรรลุถึงความสำเร็จได้ตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ในเรื่องนี้พันเอก สมคิด ศรีสังคม เข้ามามีบทบาทในฐานะนายกรัฐมนตรีอย่างถูกจังหวะของสถานการณ์บ้านเมืองและเหตุการณ์บ้านเมือง ในแต่ละยุคสมัย เพราะอาศัยความเป็นผู้นำที่มีความรู้ความสามารถทางการเมือง พันเอก สมคิด ศรีสังคม ได้คลี่คลายปัญหาต่าง ๆ ของสังคมได้อย่างชัดเจน

อย่างไรก็ตาม พันเอก สมคิด ศรีสังคม ถือได้ว่าเป็นผู้นำในฐานะที่เป็นบุคคลตัวอย่าง (The Leader as Exemplary) และผู้นำในฐานะผู้มีอุดมคติ (The Leader as

Ideologist) จึงอาจกล่าวได้ว่า พันเอก สมคิด ศรีสังคม เป็นบุคคลที่ควรนำมาเป็นแบบอย่างในการดำเนินงานทางการเมือง หรือแม้แต่การนำมาเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิต แต่อย่างไรก็ตามเมื่อกาลเวลาเปลี่ยนไป สังคมได้เปลี่ยนแปลงไป พันเอก สมคิด ศรีสังคม จึงไม่อาจนำมาเปรียบเทียบได้กับ นักการเมืองยุคใหม่ ๆ ที่ขาดอุดมการณ์ในการดำเนินการทางการเมือง

จึงกล่าวได้ว่า พันเอก สมคิด ศรีสังคม ปฏิบัติหน้าที่ของตนตามแนวทางสังคมนิยมประชาธิปไตยมาตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะให้ประโยชน์ในการมีสถาบันการปกครองตกอยู่กับสังคม หรือคนส่วนใหญ่สังคมนิยมมีหลักการที่สำคัญคือ ให้สังคมมีความรับผิดชอบที่จะให้ความยุติธรรมและความเสมอภาคแก่บุคคลโดยทั่วไป ไม่ควรให้ประโยชน์ต่อเอกชนกลุ่มใดโดยเฉพาะ รัฐบาลควรที่จะกำหนดระบบเศรษฐกิจที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมมิใช่เป็นประโยชน์ต่อบุคคลกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง และมีวัตถุประสงค์ที่ให้มนุษย์ได้รับประโยชน์เท่าเทียมกันจากการผลิต และผลผลิตของสังคม โดยมีต้องคำนึงถึงสถานภาพของบุคคลไม่ต้องการให้บุคคลใดมีสิทธิพิเศษในระบบเศรษฐกิจ และได้รับส่วนแบ่งจากการผลิตมากกว่าสมาชิกคนอื่น ๆ (สมศักดิ์ เนียมเล็ก 2544 : 17) ซึ่ง พันเอก สมคิด ศรีสังคม ได้ต่อต้านแนวคิดด้านคอมมิวนิสต์ มาตลอด โดยเหตุการณ์ที่แสดงออกอย่างเห็นได้ชัดเจน คือ กรณีการเสนอกฎหมายยกเลิกคำสั่งของคณะปฏิวัติที่ให้อำนาจอดีตผู้แทนราษฎร 3 คน คือ นายอุทัย พิมพ์ใจชน นายอนันต์ ภัคดีประไพ และนายบุญเกิด หิรัญคำ หรือแม้กระทั่งเหตุการณ์ปฏิวัติในแต่ละครั้งจะบอกเสมอว่า “ทหารไม่ใช่กระบวนการของประชาธิปไตย เพราะกระบวนการทางประชาธิปไตยจะแก้ไขปัญหาทางการเมืองด้วยตัวของมันเอง” แนวคิดสังคมนิยมประชาธิปไตย ของพันเอก สมคิด ศรีสังคม นั้น เป็นทางสายกลาง ซึ่งนำเอาความคิดทั้งสองด้านมาใช้โดยไม่ย่ำด้านหนึ่งด้านใดจนเกินไป แล้วละเลยความสำคัญของอีกด้านหนึ่ง สังคมนิยมประชาธิปไตยยึดหลักการว่าเสรีภาพทางการเมืองมีความจำเป็นและสำคัญ แต่ก็มุ่งเน้นจะให้ความสำคัญต่อความเสมอภาคทางเศรษฐกิจ และความเป็นธรรมทางสังคมด้วย จึงอาจกล่าวได้ว่าบทบาททางการเมืองของ พันเอก สมคิด ศรีสังคม ตั้งแต่ พ.ศ. 2512- 2549 นั้น เป็นไปในแนวทางเดียวกันมาโดยตลอด

2.2.2 บทบาททางการเมืองที่มีอิทธิพลต่อสังคมไทย

พันเอก สมคิด ศรีสังคม ดำเนินบทบาททางการเมืองด้วยแนวคิด และหลักการทางสังคมนิยมประชาธิปไตย อย่างที่กล่าวไปแล้วนั้น ถึงแม้ว่าท่านจะดำเนินบทบาททางการเมืองตามแนวทางสังคมนิยมประชาธิปไตย ก็มีได้ชัดกับระบบการปกครองในปัจจุบัน เนื่องจากหลักการของสังคมนิยมประชาธิปไตย ในส่วนของการเมืองก็เป็นประชาธิปไตยโดยแท้ เช่นเดียวกับระบบทุนนิยมประชาธิปไตยก็มีการเมืองที่เป็นประชาธิปไตยโดยแท้เช่นกัน

จึงสรุปได้ว่า พันเอก สมคิด ศรีสังคมดำรงตำแหน่งทางการเมืองของประเทศไทยนั้นได้นำพาประเทศไทยก้าวสู่ยุคความเจริญทั้งทางด้านการเมือง และสังคม โดยการให้ความรู้ ความสามารถที่เต็มเปี่ยม พร้อมกับการยืนหยัดอยู่ในแนวคิดสังคมนิยมประชาธิปไตย (Democratic Socialism) ซึ่งมีวิธีการต่อสู้เพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายตามระบบและวิถีทางประชาธิปไตย ซึ่งเชื่อว่าการเปลี่ยนแปลงทางสังคมให้ดีขึ้นตามเป้าหมายของสังคมนิยมนั้น ไม่จำเป็นจะต้องใช้วิธีการปฏิวัติล้มล้างระบบนายทุนด้วยกำลังอาวุธและความรุนแรง แต่อาจเปลี่ยนระบบทุนนิยมให้กลายเป็นสังคมนิยมที่ละเล็กละน้อย พันเอก สมคิด ศรีสังคม กล่าวว่า สังคมนิยมประชาธิปไตยเป็นทางสายกลาง ซึ่งนำเอาความคิดทั้งสองด้านมาใช้โดยไม่ยึดด้านหนึ่งด้านใดจนเกินไป และละเลยความสำคัญของอีกด้านหนึ่ง ท่านเห็นว่าเสรีภาพทางการเมืองมีความจำเป็นและสำคัญ แต่ก็มุ่งหวังจะให้มีความสำคัญแก่ความเสมอภาคทางเศรษฐกิจ ความเป็นธรรมทางสังคมด้วย ด้วยเหตุดังกล่าวพันเอก สมคิด ศรีสังคมจึงดำเนินบทบาททางการเมืองในฐานะผู้นำประเทศอย่างโดดเด่นจนเป็นที่ยอมรับนับถือของบุคคลทั่วไปทั้งในและต่างประเทศ ถึงแม้จะมีอุปสรรคขัดขวางบ้าง แต่กลับเป็นเครื่องมือช่วยส่งเสริมให้ความเป็น ผู้นำของพันเอก สมคิด ศรีสังคม โดดเด่นยิ่งขึ้น

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะบทบาททางการเมืองต่อนักการเมือง

เมื่อผู้วิจัยได้ทำการวิจัยเรื่องบทบาทผู้นำทางการเมืองของ พันเอก สมคิด ศรีสังคม เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้นำทางการเมือง เพื่อให้ประเทศชาติพัฒนาก้าวหน้า ผู้นำทางการเมืองควรมีคุณสมบัติสำคัญ ๆ ดังนี้

3.1.1 เป็นผู้มีความซื่อสัตย์สุจริต เนื่องจากสภาพการเมืองในยุคปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปมาก ประชาชนได้รับการศึกษาและข้อมูลข่าวสารที่รวดเร็วมาก และนอกจากนี้ยังมีองค์กรอิสระที่คอยตรวจสอบพฤติกรรมของนักการเมือง เพราะฉะนั้นผู้ที่ก้าวขึ้นสู่ตำแหน่งผู้นำทางการเมือง จะต้องมีความประพฤติที่โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้เป็นผู้นำที่มีความสง่างามทางการเมือง

3.1.2 เป็นผู้มีการศึกษาสูง ผู้ที่ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต้องเป็นบุคคลที่มีการศึกษาสูง อย่างน้อยต้องสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี การศึกษามีความสำคัญต่อการเป็นผู้นำ เนื่องจากผู้นำจะต้องมีความรู้ ความสามารถ มีไหวพริบ ปฏิภาณ แก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้

3.1.3 เป็นผู้มีความเสียสละต่อส่วนรวม ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นตำแหน่งที่มีเกียรติเป็นที่พึ่งของประชาชน ผู้นำที่ประชาชนพึงประสงค์ จะต้องมีความเสียสละเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน หรือเห็นแก่พวกพ้อง ต้องเป็นบุคคลที่มีอุดมการณ์สูง เสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง ไม่มีประโยชน์ที่แอบแฝง

3.1.4 เป็นผู้มีความเป็นกลางทางการเมือง ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในทางการเมือง สามารถให้คุณให้โทษกับสมาชิกรัฐสภาได้ทั้งฝ่ายค้านและฝ่ายรัฐบาล เพราะฉะนั้นในความเป็นผู้นำจะต้องมีความเป็นกลางทางการเมืองไม่เห็นแก่ประโยชน์ของพวกพ้อง แต่ควรจะเห็นแก่ประโยชน์ของประชาชนและประเทศชาติเป็นหลัก

3.1.5 เป็นผู้มีความวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล เพื่อเข้าสู่สังคมในยุคโลกาภิวัตน์ ผู้นำทางการเมืองจำเป็นต้องมีวิสัยทัศน์และแสดงวิสัยทัศน์ ความรู้ความสามารถ ให้เป็นที่ประจักษ์ต่อสายตาประชาชน เพื่อนำระบบการเมืองไทยไปสู่อนาคตที่รุ่งเรือง

3.2 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

3.2.1 ผลของการศึกษาวิจัยเพื่อให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ทั้งต่อผู้ที่ดำรงตำแหน่งนักการเมือง หรือไม่ก็ตามที่มีบทบาททางการเมือง ควรนำหลักการเป็นผู้นำทางการเมืองของพันเอก สมคิด ศรีสังคม ไปประยุกต์ เช่น การเป็นผู้นำที่มีความรู้ความสามารถ การเป็นผู้นำที่มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง และกล้าตัดสินใจไม่ว่าจะเป็นปัญหาเพียงเล็กน้อย หรือปัญหาระดับประเทศก็ตาม การเป็นผู้นำที่สามารถผสมผสานผลประโยชน์ การเป็นผู้นำที่มีความคิดริเริ่มและวิสัยทัศน์กว้างไกล และการเป็นผู้นำที่มีวาทะศิลป์

3.2.2 ผลการของการศึกษาวิจัย เพื่อให้ประชาชนสามารถนำผลการศึกษาวินิจฉัยไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการตัดสินใจเลือกผู้นำประเทศ ผู้นำท้องถิ่น หรือผู้นำองค์กร โดยผู้นำที่ดีควรประกอบไปด้วย การเป็นผู้นำที่มีความรู้ความสามารถ การเป็นผู้นำที่มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง และกล้าตัดสินใจไม่ว่าจะเป็นปัญหาเพียงเล็กน้อย หรือปัญหาระดับประเทศก็ตาม การเป็นผู้นำที่สามารถผสมผสานผลประโยชน์ การเป็นผู้นำที่มีความคิดริเริ่มและวิสัยทัศน์กว้างไกล และการเป็นผู้นำที่มีวาทะศิลป์ เป็นต้น

3.3 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.3.1 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง บทบาททางการเมืองของ พันเอก สมคิด ศรีสังคม ในบทบาทต่าง ๆ เช่น บทบาทการดำรงตำแหน่งหัวหน้าพรรคการเมือง บทบาทการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือบทบาทการเป็นสมาชิกวุฒิสภา บทบาทใดบทบาทหนึ่งอย่างชัดเจน เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการทางการเมืองให้กับนักการเมืองรุ่นต่อไป

3.3.2 จากผลการศึกษาพบว่า พันเอก สมคิด ศรีสังคม เป็นนักการเมืองจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งมีแนวคิดหลักคือ แนวคิดท้องถิ่นนิยม แนวคิดสังคมนิยม ประชาธิปไตย และแนวคิดชาตินิยม เป็นที่น่าสังเกตว่านักการเมืองที่มาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือส่วนใหญ่จะมีแนวคิดในลักษณะเดียวกัน ดังนั้นในการศึกษาครั้งต่อไป ควรศึกษาแนวคิดทางการเมืองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในพื้นที่ภาคอีสาน เปรียบเทียบระหว่างสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในอดีต กับปัจจุบัน